SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2683

av Joar Forssell m.fl. (L)

Liberal politik för hela Sverige – frihet att bo, arbeta och växa

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja hinder och stärka människors möjlighet att bo, arbeta, utbilda sig och driva företag i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regional utvecklingspolitik ska utgå från lokala och regionala förutsättningar samt från människors och företagens egen utvecklingskraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga myndigheter ska få tydliga främjandeuppdrag och att regelkrångel som försvårar företagande och investeringar ska minska och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt riskkapital ska vara tillgängligt i hela Sverige och komplettera privat kapital där marknaden inte fungerar tillräckligt väl, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den statliga servicen ska finnas tillgänglig i hela landet genom fortsatt utveckling av statliga servicekontor samt flexibla och mobila servicelösningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lanthandlare och andra lokala serviceaktörer som tillhandahåller grundläggande kommersiell service

ska ges goda förutsättningar att finnas kvar och utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja hinder för frivillig kommunal samverkan och frivilliga kommunsammanslagningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetensförsörjningen i hela landet ska stärkas genom fler yrkesutbildningar, en utvecklad yrkeshögskola och bättre samverkan mellan utbildningsanordnare och regionalt näringsliv och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regionala universitet, högskolor och utbildningsmiljöer ska ges goda förutsättningar att bidra till regional kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bostadsbyggandet i hela landet ska underlättas genom förenklade regler och bättre möjligheter till byggande och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bostadsbyggandet i hela landet ska underlättas genom reformerade regler om strandskydd och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att transportinfrastrukturen ska underhållas och utvecklas så att människor och företag i hela landet får tillgång till fungerande vägar, järnvägar och kollektivtrafik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nationella planen för transportinfrastrukturen 2026–2037 ska genomföras med fokus på underhåll, robusthet, kapacitet, tillgänglighet och samhällsekonomisk effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regionala flygplatser och flygets betydelse för regional och internationell tillgänglighet ska beaktas i den fortsatta transportpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredband och mobil uppkoppling ska betraktas som grundläggande samhällsinfrastruktur och att återstående geografiska och kapacitetsmässiga brister ska byggas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundläggande post- och pakettjänster ska vara tillgängliga i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk jordbruks-, skogsbruks- och livsmedelsnäring ska ges konkurrenskraftiga och långsiktigt stabila villkor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk besöksnäring ska ges konkurrenskraftiga och långsiktigt stabila villkor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naturturism, friluftsliv, vandringsleder och cykelleder ska kunna utvecklas som en del av den regionala tillväxten och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kultursamverkansmodellen ska utvecklas med långsiktiga statliga villkor och respekt för regionala och lokala prioriteringar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regional utvecklingspolitik ska bidra till Sveriges klimatomställning genom fossilfri energi, elektrifiering, teknikutveckling och förbättrade transportmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gränsöverskridande samarbete inom Norden och EU ska stärkas och att onödiga gränshinder ska motverkas och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s regionala fonder i större utsträckning ska användas till investeringar med tydligt europeiskt mervärde och i större utsträckning komma den regionala och lokala nivån till del och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsviktiga basfunktioner såsom vård, polis, post, vägar, järnvägar, kollektivtrafik, vägbelysning och digital uppkoppling ska fungera i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regional utvecklingspolitik ska bygga på samverkan mellan staten, kommuner, regioner, näringsliv, akademi och civilsamhälle och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Hela Sverige ska leva och växa

Liberal regionalpolitik utgår från människans frihet. Medborgarna ska kunna välja var de vill bo, arbeta, utbilda sig och driva företag. Staten ska inte bestämma hur människor vill leva sina liv. Däremot måste staten undanröja hinder och säkerställa att grundläggande förutsättningar finns i hela landet.

Urbanisering är i grunden resultatet av människors fria val och ska inte motverkas genom att staten försöker hålla kvar människor på en viss plats. Samtidigt ska det finnas reella möjligheter att bo och verka även utanför de största städerna. Sverige är i grunden ett glesbefolkat land. Politiken måste ta hänsyn till detta, och till alla de förutsättningar som Sveriges geografi skapar för vårt samhälle. Vårt land rymmer inte bara stora avstånd, utan även många bebodda öar och snirklande kustlinjer, vilket kan ställa höga krav på infrastruktur och kommunikationer.

Liberalerna vill därför ta vara på hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter. Företagande och ekonomisk utveckling är grunden för vårt välstånd och människor och företag i hela landet måste ges möjlighet att växa och utvecklas.

Samhällets basfunktioner måste fungera

Ett samhälle håller inte ihop enbart genom ekonomisk tillväxt. Människor måste kunna lita på att vägen går att använda, att tåget kommer, att mobilen har täckning, att posten kommer fram och att det finns tillgång till vård och trygghet. Det är inte en fråga om att varje ort ska ha exakt samma serviceutbud. Det är en fråga om att människor ska kunna leva ett fritt liv även när avstånden är stora.

I tätbebyggda områden behövs regler och strukturer, för att ta hänsyn till invånarnas legitima intressen. I mer glesbefolkade delar av landet finns av naturliga skäl inte samma behov av likriktning. Politiken bör ta vara på dessa omständigheter som en möjlighet att bejaka friheten för de som bor i glest befolkade områden.

Ett starkt företagsklimat i hela landet

Företagen är den viktigaste motorn för jobb och lokal utveckling. Liberal regionalpolitik bör därför i första hand skapa goda generella villkor för företagande och komplettera dessa med riktade insatser där det finns tydliga marknadsmisslyckanden.

Det innebär mindre regelkrångel, lägre kostnader för företagande och arbete samt bättre tillgång till kompetens.

Liberalerna vill göra det billigare att anställa, minska regelkrånglet och ge företag bättre möjligheter att växa. För små företag i mindre kommuner kan regelbördan vara särskilt kännbar eftersom de har mindre administrativ kapacitet. Myndigheter ska därför inte enbart kontrollera. De ska också hjälpa företag och människor att göra rätt.

Myndigheter, regioner och kommuner ska ha ett främjandeuppdrag

Myndigheter på alla administrativa nivåer påverkar företagsklimatet genom tillstånd, tillsyn, regler och beslut. Liberalerna anser att fler statliga myndigheter och alla regioner och kommuner bör få tydliga främjandeuppdrag. Myndigheternas uppgift ska inte bara vara att kontrollera och stoppa felaktigheter utan också att hjälpa människor och företag att göra rätt.

Detta är särskilt viktigt på landsbygden där enskilda myndighetsbeslut kan få stor betydelse för en liten företagares möjlighet att investera och anställa. Alla företag ska kunna få ett begripligt besked inom rimlig tid.

Statligt riskkapital ska finnas i hela landet

Privat kapital ska vara grunden för företagens finansiering, men ibland kan statligt riskkapital behövas för att komplettera det privata kapitalet. Det gäller exempelvis nystartade och växande företag där geografiska avstånd eller begränsade lokala kapitalmarknader gör det svårare att få finansiering.

Statligt riskkapital ska inte konkurrera ut privata investerare. Det ska i stället bidra till att privat kapital mobiliseras. En fond-i-fond-modell där offentligt och privat kapital samverkar kan vara ett sätt att nå mindre och växande företag.

Kompetensförsörjning är regional tillväxtpolitik

Ett företag kan bara växa om det finns människor med rätt kompetens. Bristen på matchning mellan lediga jobb och arbetssökande är därför ett direkt tillväxthinder.

Yrkeshögskolan har en särskilt viktig roll eftersom utbildningarna kan kopplas nära till arbetsmarknadens behov. Liberalerna vill fortsätta att bygga ut yrkes- och lärlingsutbildningar och utveckla yrkeshögskolan med allt fler skräddarsydda påbyggnadsutbildningar. Utbildningssystemet bör därför ha nära kontakt med regionala arbetsgivare.

Regionala universitet och högskolor spelar också en viktig roll. Högskolefilialer och samverkan med näringslivet kan bidra till att fler kompetenser stannar kvar eller rekryteras till regionen.

Skolan ska vara likvärdig i hela Sverige

Skolan är en av de viktigaste regionalpolitiska utvecklingsfrågorna. Barns framtidsmöjligheter ska inte avgöras av vilken kommun de råkar växa upp i.

Liberalerna vill se ett ökat statligt ansvar för skolan och en nationell skolpeng samt stärka kunskapsfokus, lärarrollen och studieron. En likvärdig skola stärker också kommunernas möjligheter att attrahera och behålla barnfamiljer.

Bostäder och bosättning i hela landet

Bostadsbrist finns inte enbart i storstäder. Även mindre kommuner kan ha svårt att erbjuda bostäder för unga, äldre, barnfamiljer och personer som behöver flytta till kommunen för att arbeta. Liberalernas regionalpolitik har därför under lång tid lyft fram förenklade byggregler och ett reformerat strandskydd som viktiga delar av en politik för bosättning i hela landet. Bostadspolitiken måste ge människor större frihet att bygga och bo där de vill.

Infrastruktur binder samman landet

Fungerande transporter är en förutsättning för regional utveckling. Den nationella planen för transportinfrastrukturen 2026–2037 omfattar totalt 1 171 miljarder kronor. Av detta går 210 miljarder till vidmakthållande av statliga järnvägar, 354 miljarder till statliga vägar och 607 miljarder till utveckling av transportsystemet. Det är en omfattande satsning som Liberalerna står bakom.

Den regionalpolitiska uppgiften är att se till att investeringarna faktiskt förbättrar tillgängligheten i hela landet och att underhållet prioriteras. Vägar ska ha tillräcklig bärighet och trafiksäkerhet, inte bara för bilar och större motorfordon, utan också för cyklar och mopeder. Detta är av stor vikt för den faktiska rörelsefriheten i vardagen.

Järnvägen ska vara robust och punktlig. Kollektivtrafiken ska fungera för människor som pendlar till arbete och utbildning.

Vägar och gatubelysning måste fungera i hela landet

För många människor på landsbygden är bilen fortfarande en nödvändig del av vardagen. Därför ska klimatomställningen inte innebära att människor får sämre möjlighet att leva och arbeta. Vägnätets bärighet och trafiksäkerhet behöver därför säkerställas genom långsiktigt underhåll. Det innebär att staten måste ha ett tydligt ansvar för att den statliga infrastrukturen håller en sådan standard att människor och företag kan lita på den.

Regionala flygplatser

Sverige är ett stort och geografiskt avlångt land. För vissa delar av landet är flyget avgörande för internationell och nationell tillgänglighet. Regionala flygplatser kan därför ha betydelse långt utöver själva flygplatsens kommun. Regionala flygplatser är också särskilt viktiga för sjukvård och i beredskapssyfte. Liberalerna har länge betonat behovet av att värna regionala flygplatser och samtidigt göra flyget mer hållbart genom teknisk utveckling och en utveckling av bland annat elflyg. Transportpolitiken måste därför utgå från faktiska regionala behov.

Digital infrastruktur är en förutsättning för frihet

Bredband och mobil uppkoppling är i dag lika viktiga delar av infrastrukturen som vägar och elnät. En företagare ska kunna driva verksamhet från en mindre ort. En elev ska kunna delta i utbildning. En senior person ska kunna använda digital samhällsservice.

Samtidigt får digitalisering inte innebära att människor som saknar möjlighet eller förmåga att använda digitala tjänster lämnas utan alternativ. Liberalerna har sedan flera år tillbaka drivit kravet om att Sverige ska ha digital uppkoppling i världsklass och att staten kan stötta utbyggnad där marknaden inte räcker till.

Post och paket

Även ett digitaliserat samhälle behöver fungerande fysisk distribution. Företag behöver kunna skicka och ta emot varor. Privatpersoner behöver kunna få paket och brev levererade. Servicen behöver därför anpassas efter förändrade behov, men leveranssäkerhet och tillgänglighet måste värnas. I glesare områden kan post- och paketombud dessutom vara en viktig del av den lokala servicen.

Statlig service nära människor

Statlig service ska inte försvinna från en ort bara för att myndigheterna organiseras om. Liberalerna vill se en fortsatt utveckling av statlig service och ökad samverkan mellan myndigheter.

Regeringens proposition Hela Sverige ska fungera från 2026, som Liberalerna står bakom, innehåller en bredare sammanhållen politik för landsbygd och lyfter bland annat fram ett starkare lokalsamhälle, förenklingar för boende och företag, bättre förutsättningar för bostadsbyggande och investeringar samt trygga och sammanlänkade landsbygder. Nästa steg bör vara att säkerställa att reformerna faktiskt når människor i hela landet.

Kommersiell service och lanthandeln

För människor i gles- och landsbygder kan lanthandeln vara betydligt mer än en butik. Den kan vara postombud, paketombud, apoteksombud eller annan lokal service. Därför är lokala serviceaktörer viktiga för både människor och företag.

Liberalerna vill att lanthandlare som fungerar som ombud ska kunna prioriteras inom det särskilda stödet till kommersiell service och utformas så att de stärker långsiktigt livskraftiga lokala lösningar snarare än att skapa permanenta beroenden.

Kommunal samverkan

Alla kommuner behöver inte göra allt själva. Frivillig kommunal samverkan kan minska sårbarhet och göra det möjligt att dela specialistkompetens. Liberalerna vill därför fortsatt undanröja juridiska och administrativa hinder för kommuner som vill samarbeta. Eventuella kommunsammanslagningar ska endast bygga på lokala initiativ och frivillighet.

Jordbruk, skogsbruk och gröna näringar

De gröna näringarna har stor betydelse för regional utveckling. Jordbruk, skogsbruk, livsmedelsförädling och naturbaserad turism skapar arbetstillfällen i många delar av Sverige. Svensk livsmedelsproduktion har samtidigt flera konkurrensfördelar, bland annat hög djurskyddsnivå, låg antibiotikaanvändning och god livsmedelssäkerhet.

Politiken bör därför skapa förutsättningar för företagande, investeringar och innovation.

Besöksnäring och friluftsliv

Naturturism och besöksnäring kan vara särskilt betydelsefulla för mindre kommuner. Företag inom boende, restaurang, aktiviteter, fiske, jakt, naturupplevelser och kultur kan skapa arbetstillfällen där andra näringar har svårare att växa genom bättre villkor för friluftsliv och investeringar i vandrings- och cykelleder. Det bör ses som en möjlighet till både livskvalitet, folkhälsa och regional tillväxt.

Kultur i hela landet

Kultur är en viktig del av attraktiva lokalsamhällen. Liberalerna betonar kultursamverkansmodellen som betydelsefull och behovet av ett rikt kulturliv i hela landet. Det statliga stödet ska vara långsiktigt samtidigt som regionala och lokala aktörer måste ges stort utrymme att prioritera. Kultursamverkansmodellen skulle också kunna användas för att utveckla arbetet med hotade kulturmiljöer i glesbygd.

Rättvis klimatomställning och regional tillväxt

Klimatomställningen får inte innebära att befolkningen på landsbygden får sämre möjligheter. Tvärtom finns stora möjligheter att skapa nya jobb genom fossilfri energi, elektrifiering, innovation och industri. Regional utvecklingspolitik bör därför bidra till att investeringar i energi och industri genomförs samtidigt som miljökrav, äganderätt och lokalt inflytande respekteras.

Gränsregioner och Norden

Sverige har mycket att vinna på ett välfungerande gränsöverskridande samarbete. Människor ska kunna bo på ena sidan av en gräns och arbeta på den andra. Företag ska kunna rekrytera och sälja över gränserna. Liberalerna vill därför ge Interreg-programmen ett tydligt europeiskt mervärde och att onödiga gränshinder avvecklas.

Erfarenheterna från den tidigare pandemin visar dessutom behovet av att kunna hantera gränsöverskridande kriser utan att skapa onödiga hinder för arbetspendlare och företag.

EU:s regionalpolitik

Liberalerna anser att EU:s regionalpolitik behöver moderniseras. EU:s resurser ska användas effektivt och koncentreras till investeringar där de gör störst nytta.

Strukturfonder bör i högre grad riktas till projekt med tydligt europeiskt mervärde, exempelvis gränsöverskridande infrastruktur och handel. Samtidigt bör regionala och lokala aktörer få större möjlighet att själva forma projekt som svarar mot lokala behov.

En sammanhållen landsbygdspolitik

Regeringens proposition Hela Sverige ska fungera från mars 2026, som Liberalerna står bakom, delar in politiken för starkare landsbygder i fyra huvudområden:

- ett starkare lokalsamhälle och en effektivare landsbygdspolitik,
- förenklingar för boende och företag,
- bättre förutsättningar för bostadsbyggande, företagande och investeringar,
- trygga, attraktiva, robusta och sammanlänkade landsbygder.

Det är en relevant struktur även för den liberala regionalpolitiken. Regionalpolitiken bör dock inte vara ett separat politikområde vid sidan av övrig politik. Skattepolitik, utbildningspolitik, bostadspolitik, infrastruktur, energipolitik, företagsklimat och välfärd påverkar tillsammans människors möjlighet att bo och verka på olika platser.

Regional utveckling byggs underifrån

Staten ska skapa goda förutsättningar, men inte detaljstyra varje kommuns utveckling. Lokala företagare känner sin arbetsmarknad. Kommunerna känner sina lokala behov. Regionerna har kunskap om regionala kompetens- och transportbehov. Civilsamhället har kunskap om lokalsamhällets möjligheter och utmaningar. Därför behöver regional utveckling bygga på samverkan mellan staten, kommuner, regioner, näringsliv, akademi och civilsamhälle.

Infrastruktur, beredskap och robusthet

Regionalpolitik är också säkerhetspolitik. Vägar, järnvägar, hamnar, flygplatser, digitala nät och energisystem måste fungera även under allvarliga störningar. Den nationella infrastrukturplanen 2026–2037, som Liberalerna står bakom, innebär stora resurser till både underhåll och utveckling av transportsystemet då den nya planen innebär en satsning på 1 171 miljarder kronor och att det eftersatta vägunderhållet ska kunna återtas under planperioden. Regionalpolitiken måste därför också bidra till ett robust Sverige.

Ett Sverige där friheten inte avgörs av postnumret

Regionalpolitik handlar ytterst om frihet. Friheten att välja var man vill bo. Friheten att starta företag. Friheten att utbilda sig. Friheten att byta arbete. Friheten att kunna ta sig till vård och service. Friheten för barn och unga att kunna delta i fritidsaktiviteter. Friheten att kunna leva ett gott liv även långt från de största städerna.

Det innebär inte att staten ska göra alla delar av Sverige likadana. Det innebär att människor ska ges rimliga förutsättningar att själva forma sina liv. Liberalernas regionalpolitik vilar på tre principer:

- För det första: människor och företag ska ges större frihet och färre hinder.
- För det andra: samhällets basfunktioner ska fungera i hela landet.
- För det tredje: beslut ska fattas så nära människorna som möjligt och i större utsträckning av människorna själva, samtidigt som staten tar ansvar för sådant som kräver nationell likvärdighet.

Sedan 2022 har regeringen, som Liberalerna medverkat i, tagit flera steg i denna riktning. Den nya nationella infrastrukturplanen, utvecklingen av statlig service och propositionen Hela Sverige ska fungera utgör viktiga delar av det fortsatta arbetet.

Nästa mandatperiod behöver reformerna fullföljas, genomföras och följas upp.

Hela Sverige ska kunna leva, arbeta, växa och utvecklas – för din frihet.

Joar Forssell (L)

Pär Gustafsson (L) *Roger Haddad (L)*

Lina Nordquist (L) *Camilla Mårtensen (L)*